

ETGAR KERET

SEDAM

DOBRIH

GODINA

Prevela
Mila Gavrilović

■ Laguna ■

Naslov originala

Etgar Keret

THE SEVEN GOOD YEARS

Copyright © 2015, Etgar Keret

All rights reserved

Translation copyright © 2019 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Mojoj majci

SADRŽAJ

Uvod	11
PRVA GODINA.	13
Iznenada, opet isto	15
Veliko dete.	19
Pretplatnik nije dostupan	23
Kako mi ratujemo.	28
DRUGA GODINA	31
Neiskreno vaš	33
Meditacije na letu.	37
Gušterov osmeh.	41
Branilac nacije.	46
Rekvijem za san	51
Priča za laku noć	57

TREĆA GODINA	63
Ratne igre	65
Švedski snovi	70
Rat šibica.	74
Idolopoklonstvo.	78
ČETVRTA GODINA.	83
Tempirana bomba	85
Šta je rekao ovaj čika?	90
Moja neprežaljena sestra.	94
Ptičje oko	100
PETA GODINA.	105
Izmišljena domovina	107
Debele mačke	110
Pozer	114
Običan smrtnik	119
O psima, braći i pričama.	122
Ima li pilota u avionu?	125
Evrodiznilend	129
ŠESTA GODINA	135
Tatina kuća	137
Noć u muzeju	143
Dečaci ne plaču	147
Udes	149
Brkovi za mog sina	154
Ljubav na prvi viski.	158

SEDMA GODINA	163
Šiva	165
Očevim stopama	169
Pekmez.	173
Dobar i lud	178
Pastrami	183
O autoru	187

UVOD

Kad pisac kaže da mu je knjiga koju je napisao posebno važna, to nije bogzna kakva izjava. Da bi uopšte postojala, knjiga mora da bude posebno važna barem jednoj osobi. Uz malo sreće, ta osoba je neki njen čitalac, ali i ako nije, uvek je tu pisac koji je uzbuđen zbog svoje knjige kao ponosni otac. Mislim da sam to shvatio negde kod svoje četvrte knjige, a sada to odlično znam. Ipak, ova knjiga mi je posebno važna. Zato što je to moja prva autobiografska knjiga za ovih dvadeset pet godina, koliko pišem; zato što me, kao pisca, stavlja u novu situaciju – nepoznatu, osetljivu i intimnu. U situaciju tako strašnu da sam odlučio da je ne objavim ni na svom maternjem jeziku (hebrejskom) ni tamo gde živim (u Izraelu), već da je podelim samo sa strancima.

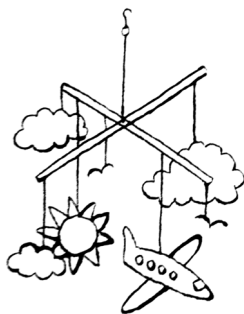
* * *

Otkako znam za sebe, imam dve vrste priča: one koje volim da pričam bliskim prijateljima i komšijama, i one koje radije pričam nekom ko sedi pored mene u avionu ili vozu. Ove priče spadaju u drugu grupu: priče o pitanjima koja mi je sin postavljao, a ja nisam umeo da odgovorim; priče o mom ocu koji je uvek bio tu kad mi je bio potreban spas, a kad se razboleo, ja nisam mogao njega da spasem; priče o brkovima koje sam pustio dok je bolovao kako bih sprečio ljude da me pitaju „Kakva je situacija?“, pitanje koje me je tada strahovito opterećivalo; priče o jakim željama, nikad neispunjenim, i priče o beskonačnom ratu kao pozornici na kojoj se odigrava detinjstvo mog sina.

Na narednih dvestotinak strana bićete sa mnom u istom vozu. A kad stignete do poslednje strane, ja ću sići na stanici i verovatno se nikad više nećemo videti. Ipak, nadam se da će nešto sa ovog sedmogodišnjeg putovanja, koje počinje rođenjem mog sina a završava se smrću mog oca, ostaviti trag i na vama.

Tel Aviv, 2015.

PRVA GODINA

IZNENADA, OPET ISTO

– S tvarno ne podnosim terorističke napade – kaže mršava medicinska sestra starijoj kolegini. – Hoćeš žvaku?

Starija sestra uzima žvaku i klimne glavom.

– Šta da se radi. I ja mrzim hitne slučajeve.

– Ma nije stvar u hitnim slučajevima – nastavlja mršava. – Nisu mi problem ni saobraćajne nesreće i tome slično. Poenta je u terorističkim napadima, kažem ti. Zbog njih mi sve presedne.

Sedim na klupi ispred porodilišta i razmišljam kako ima nečeg u tome što govori. Nije prošlo ni sat vremena kako sam sav uzbuđen stigao ovamo sa ženom i taksistom, patološkim čistuncem koji se sav uspaničio da će mu plodova voda uništiti tapacirung na sedištima kad je ženi pukao vodenjak. A sad sedim u hodniku

smrknut i čekam da se doktori i sestre vrate sa Odeljenja za hitne intervencije. Osim te dve sestre, svi su otišli da pomažu ranjenima u napadu. I ženine kontrakcije su se proredile. Verovatno i dete oseća da to rođenje više nije neka hića. Dok sam išao prema kantini, video sam kako guraju nekoliko ranjenih na škripavim bolničkim krevetima. Moja žena je u taksiju vrištala kao sumanuta sve do bolnice, a ovim ljudima se glas ne čuje.

– Ti si Etgar Keret? – pita me tip u kariranoj košulji.
– Pisac?

Klimnem glavom nevoljno.

– Neverovatno! – kaže i vadi iz torbe mali diktafon.
– Gde si bio u trenutku napada? – pita me.

Pošto mu nisam odmah odgovorio, obraća mi se ponovo, sav preplavljen saosećanjem:

– Samo polako. Bez presije. Doživeo si traumu.
– Nisam bio u napadu – pojašnjavam. – Slučajno sam se zadesio ovde. Žena mi se porađa.

– Aha – kaže, vidno razočaran, i pritiska STOP na diktafonu. – *Mazal tov!*

Potom seda pored mene i pripaljuje cigaretu.

– Što ne probaš da razgovaraš s nekim drugim? – predložim mu u nameri da se otarasim dima laki strajka koji mi ide u lice. – Malopre sam video kako odvoze dvojicu na Neurologiju.

– To su Rusi – uzdiše – ne znaju ni reč hebrejskog. Uostalom, ne bi me ni pustili da uđem na Neurološko.

Ovo mi je sedmi napad u ovoj bolnici i znam sve njihove fore.

Neko vreme sedimo ćutke. Mlađi je od mene desetak godina, a već je počeo da ćelavi. Primeti da ga gledam, osmehne se i kaže:

– Šteta što nisi bio tamo. Baš bi mi dobro došla reakcija nekog pisca. Nekog originalnog, ko ima mašte. Posle svakog napada dobijam uvek iste izjave: „Iznenada sam čuo *bum*.“ „Ne znam šta se desilo.“ „Krv je bila na sve strane.“ Pa dokle više jedno te isto?

– Nisu oni krivi – kažem. – Napadi su uvek isti. Šta originalno možeš reći o eksploziji i besmislenoj pogibiji?

– Pojma nemam – slegne ramenima. – Ti si pisac, ti meni reci.

Nekoliko ljudi u belim mantilima vraća se sa Hitnog u porodilište.

– Vi ste iz Tel Aviva – kaže mi reporter – što ste se cimali čak ovamo, da se porađate u ovoj rupi?

– Hteli smo prirodan porođaj, a ovde postoji odeljenje...

– Prirodan? – upada mi u reč i kikoće se. – Šta ima prirodno u kepecu s visećim kablom iz pupka koji iskače iz vagine tvoje žene?

Na to i ne pokušavam da odgovorim.

– Rekao sam svojoj ženi – nastavlja – ako bude htela da rađa, porodiće se na carski rez, kao u Americi. Neću da mi je neka tamo beba raščepi. Danas se samo

u zaostalim zemljama kao što je ova žene porađaju kao životinje. Dobro, odoh na posao.

Dok ustaje, proba još jedanput.

– A da mi ipak kažeš reč-dve o napadu? Da li je uticao na nešto? Šta znam, recimo, na ime koje nameravaš da daš detetu?

Osmehnem se u znak izvinjenja.

– Nema veze – namigne mi. – Ajde, nek je sa srećom. Srećno, brate.

Šest sati kasnije, kepec s visećim kablom iz pupka iskače iz vagine moje žene i odmah počinje da plače. Pokušavam da ga smirim i uverim kako nema razloga da brine. Da će se, dok on ne poraste, na Bliskom istoku sve srediti: doći će mir, neće više biti terorističkih napada, a čak i ako se, jednom u sto godina, neki dogodi, uvek će se tu naći neko originalan, ko ima mašte, da ga besprekorno opiše. On se smiri i stane da razmatra sledeći potez. Trebalo bi da je naivan – pošto se tek rodio – ali čak ni on ne pada na to i, nakon što se načas umirio i blago štucnuo, nastavlja da plače.

VELIKO DETE

Kad sam bio mali, roditelji su me povelili na put u Evropu. Najveća atrakcija na tom putovanju nisu bili ni Big Ben ni Ajfelova kula već let od Izraela do Londona, a pre svega – poslužjenje. Na poslužavniku su se nalazile majušna limenka koka-kole i kutija kukuruznih pahuljica, ne veća od kutije cigareta.

Moje iznenađenje zbog minijaturnih pakovanja preraslo je u istinsko oduševljenje kad sam ih otvorio i otkrio da kola ima isti ukus kao ona u limenci standardne veličine i da su pahuljice takođe prave. Teško je objasniti otkud tolika uzbuđenost. To su bili obično bezalkoholno piće i žitarice za doručak u malom pakovanju, ali tada, u svojoj sedmoj godini, bio sam siguran da je reč o čudu.

Danas, trideset godina kasnije, dok sedim u svojoj dnevnoj sobi u Tel Avivu i posmatram svog sina kome je petnaest dana, imam potpuno isti osećaj: preda

mnom je čovek koji nema ni četiri kilograma, a ljut je, neraspoložen, uplašen i spokojan kao bilo koji drugi čovek na ovoj planeti. Samo mu obuci skupo odelo i stavi roleks, gurni mu u šaku malu aktovku i pošalji ga u svet, odmah će početi da pregovara i sklapa poslove a da nije ni trepnuo. Istina, još ne ume da govori. I kaki u gaće. Priznajem da ima još mnogo toga da nauči pre nego što odleti u svemir ili dobije dozvolu da vozi F-16. Ali ipak je kompletna ličnost u minijaturnom pakovanju od četrdeset osam centimetara, i to ne bilo kakva već ekscentrična, s čvrstim karakterom. Neko koga poštuješ iako ga ne razumeš u potpunosti. Zato što on, kao i sve kompleksne ličnosti, bez obzira na njihovu visinu i težinu, ima više strana.

Sin moj, prosvećeni: Kao neko ko je mnogo čitao o budizmu, odslušao gomilu predavanja raznih gurua i jednom čak dobio proliv u Indiji, moram da kažem da je moj sin jedina prosvećena osoba koju sam ikad upoznao. On zaista živi u sadašnjosti: nije zlopamtilo, ne plaši se budućnosti. Uopšte nema ego. Ne pokušava da brani svoju čast niti pripisuje sebi tuđe zasluge. Baba i deda su mu, uzgred, već otvorili štedni račun, i svaki put kad ga ljulja u kolecvi, deda mu govori o tome kako su mu izboksovali odličnu kamatu i koliko će novca, pod pretpostavkom da prosečna inflacija ne pređe deset posto, dobiti za dvadeset jednu godinu, kad bude mogao da razoroči štednju. Mali, istina, ne govori ništa, ali dok mu deda tako obračunava kamatu i zaradu, primećujem

kako mu se na čelu pojavljuju bore – prve pukotine u zidu njegove nirvane.

Sin moj, zavisnik: Želeo bih da se izvinim svim zavisnicima i apstinentima koji ovo čitaju, ali uz dužno poštovanje prema njima i njihovoj patnji, ničija kriza ne može da se meri sa krizom mog sina. Kao svaki pravi džanki, on ne može da odabere neku drugu prijatnu aktivnost – dobru knjigu, odlazak u šetnju ili odlučujuću utakmicu NBA lige. Kod njega postoje samo dve mogućnosti – sisa ili pakao. „Uskoro ćeš otkriti svet – devojke, alkohol, ilegalno kockanje na internetu“, milujem ga. Ali dok ga ne otkrije, obojica znamo, jedini spas je sisa. Na njegovu i našu sreću, njegova mama ima dve. U najgorim slučajima, ako jedna zataji, imamo drugu u rezervi.

Sin moj, psihopata: Ponekad, kad se noću probudim i ugledam njegovo malo telo kako se trese pored mene u krevetu kao igračka na baterije i ispušta čudne grlene zvuke, ne mogu da ne primetim sličnost sa Čakijem iz horora *Dečja igra*. Iste su visine, imaju istu narav i ništa im nije sveto. I to je zaista nešto što me nervira kod mog sina, kome su dve nedelje: u njemu nema ni grama morala, ni mrvice. Boli ga uvo za rasizam, nejednakost, ravnodušnost, globalizaciju. Ne zanima ga ništa osim sopstvenih nagona i trenutnih potreba. Što se njega tiče,

svi ostali mogu da crknu ili da se pridruže *Grinpisu*. On sada želi samo sveže mleko i da ga ne pecka guza, i ako zbog toga treba uništiti svet, samo mu pokažite gde je dugme. Pritisnuće ga bez ustručavanja.

Sin moj, Jevrejin koji mrzi samog sebe...

– Zar ne misliš da je dosta? – prekida me žena. – Umesto što pišeš histerične manifeste protiv svog predivnog sina, mogao bi da uradiš nešto korisno, na primer – da ga presvučeš.

– Važi – kažem. – Nema frke, ionako sam pri kraju.

PRETPLATNIK NIJE DOSTUPAN

Zaista poštujem telefonske prodavce koji imaju obzira prema onima koje zovu i ne nameću razgovor istog trena kad se javite na telefon. Stoga, kad me pozove Devora iz kompanije *YES*, provajdera satelitske televizije, i upita da li je sada dobar trenutak da porazgovaramo, najpre joj zahvalim na uvidavnosti, a zatim ljubazno odgovorim da trenutak nije najbolji.

– Znae, malopre sam upao u jamu, razbio čelo i povredio nogu, pa ovo zaista nije najbolji trenutak.

– Shvatam – kaže Devora. – Kada bi onda bilo zgodno da vas pozovem? Može za sat vremena?

– Nisam siguran – kažem. – Pukao mi je zglob pri padu, a jama je prilično duboka. Ne verujem da ću biti u stanju da se popnem bez pomoći. Tako da... sve zavisi

od toga koliko će brzo stići Spasilačka služba i da li će mi staviti nogu u gips.

– Onda bi možda bilo bolje da vas pozovem sutra?

– predloži Devora, puna razumevanja.

– Može – jaučem. – Sutra mi savršeno odgovara.

– U čemu je stvar, šta izvodiš s tom pričom o jami?

– preslišava me supruga, koja sedi pored mene u taksiju, pošto je čula kako pokušavam da se iskobeljam iz Devorinih kandži. Prvi put smo izašli i ostavili našeg sina Leva s mojom majkom, pa je malo napeta.

– Zašto jednostavno ne kažeš: „Hvala, nisam zainteresovan da kupim, iznajmim, uzmem na probu ništa od toga što nudite, pa vas molim da me više ne zovete ni u ovom, a po mogućstvu, ni u narednim životima.“ Onda se posle kraće stanke lepo zahvališ, kažeš joj „doviđenja, prijatno“ i prekineš vezu, kao što svi rade.

Ne verujem da su „svi“ tako osorni i neprijatni prema Devori i njoj sličnima kao moja žena, ali moram priznati da je donekle u pravu. Na Bliskom istoku ljudi osećaju svoju smrtnost mnogo snažnije nego igde na planeti, što kod velikog dela populacije razvija sklonost ka agresiji prema uljezima koji pokušavaju da vam protraće ono malo vremena što vam je ostalo na zemlji. Iako i sâm podjednako ljubomorno čuvam svoje vreme, zaista mi je nelagodno da otkačim nepoznatu osobu preko telefona. Nije mi teško da oladim prodavca za tezgom

ili prijatelja koji mi nudi nešto preko telefona. Ali ta nesrećna kombinacija telefonske molbe i nepoznatog čoveka potpuno me parališe. Odmah s druge strane zamislim rošavo lice, naviknuto na patnju i poniženje. Vidim ga kako stoji na prozorskoj dasci u svojoj kancelariji na četrdeset drugom spratu i razgovara sa mnom preko bežičnog telefona mirnim glasom, a u sebi je već prelomilo: „Ako mi i ovaj drkadžija prekine vezu, skočiću!“ I ako treba da biram između ljudskog života i pretplate na kanal „Figure od balona: Beskrajna zabava za celu porodicu“ za samo 9,99 šekela mesečno, biram život, tačnije – birao sam, sve dok me supruga i računovođa nisu ljubazno zamolili da prestanem.

Tako sam počeo da razvijam strategiju zvanu „Jadna baka“, u čast žene koju sam, neka joj je laka zemlja, virtualno sahranio dvadesetak puta kako bih se izvukao iz besmislenih razgovora. Ali pošto sam već iskopao jamu u koju sam sâm upao zbog Devore iz satelitske TV kompanije, mogao sam napokon da pustim baka Šošanu da počiva u miru.

– Dobro jutro, gospodine Kerete – kaže Devora sledećeg dana. – Nadam se da je sada bolji trenutak.

– Da budem iskren, ono sa stopalom se zakomplikovalo – mrmljam. – Ne znam kako, ali dobio sam gangrenu. Uхватili ste me baš pred amputaciju.

– Dozvolite mi samo jedan minut – pokušava Devora.

– Žao mi je – uporan sam. – Već su mi dali sedativ i doktor mi daje znak da ostavim mobilni. Kaže da nije sterilisan.

– U tom slučaju probaću da vas pozovem sutra – kaže Devora. – Srećno sa amputacijom.

Većina teleprodavaca odustane nakon prvog poziva. Anketari i prodavci internet paketa eventualno probaju još jednom. Ali Devora iz satelitske TV kompanije je nešto posebno.

– Poštovanje, gospodine Kerete – kaže ona kad sam se, nespreman, javio sledeći put. – Kako ste?

Pre nego što sam stigao da odgovorim, ona nastavlja:

– Pošto vam je zdravstveno stanje takvo da ćete najverovatnije biti vezani za kuću, htela bih da vam ponudim naš novi paket *Ekstremni sportovi* – četiri kanala koji pokrivaju sve vrste ekstremnih sportova na svetu, između ostalog i svetsko prvenstvo u bacanju kepeca i australijsko prvenstvo u jedenju stakla.

– Vama treba Etgar? – šapućem.

– Da – kaže Devora.

– On je umro – kažem i malo sačekam pre nego što nastavim da šapućem. – Tragedija. Umro je na operacionom stolu usled greške nekog specijalizanta. Razmišljamo da tužimo bolnicu.

– A s kim razgovaram? – pita ona.